

การสร้างสรรคศิลปะจากกระดูกสัตว์: กรณีสร้างสรรค์ผลงานเรื่องสัจธรรมแห่งรูปทรงสมมุติ
สุชา ศิลปชัยศรี

Creating art by animal bones: In case of creative work the truth of
hypothetical shapes

Sucha Silpachaisri

วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Poh-Chang Academy of Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

* Corresponding author. E-mail address: sucha.sil@rmutr.ac.th

received: April 2, 2023; revised: October 4, 2023; accepted November 8, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาเรียนรู้การสร้างสรรคผลงานศิลปะจากกระดูกสัตว์ 2. เพื่อใช้วัสดุธรรมชาติที่เหลือจากการบริโภคให้เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าของวัสดุด้วยงานศิลปะ 3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากกระดูกสัตว์ มีวิธีการศึกษาจากเอกสารและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจ จนนำไปสู่การเลือกใช้กระดูกสัตว์จากการบริโภคอาหารของผู้วิจัยเป็นวัสดุหลักมาสร้างรูปทรงขึ้นใหม่ โดยใช้รูปทรงแบบนามธรรมหรือกึ่งนามธรรมเพื่อให้มีความหมายใดมาบ่งชี้คุณค่าของวัสดุที่ใช้ ผลการวิจัยได้สร้างงานศิลปะจากกระดูกสัตว์ที่สะท้อนถึงชีวิตอันไม่จีรัง เกิดแก่เจ็บตายเป็นสัจธรรม ปรากฏผลงาน 6 ชิ้น ชิ้นที่ 1-3 มีลักษณะกึ่งนามธรรม ชิ้นที่ 4 - 6 มีลักษณะแบบนามธรรม ดังนี้ 1. สาระ รูปทรงจากธรรมชาติแต่เติมให้เกิดรูปทรงใหม่สะท้อนความงามอันไม่แน่นอนดังดอกไม้ 2. ตรกะ ใช้ลักษณะรูปทรงของก้อนหินสร้างรูปทรงอันเรียบง่ายสะท้อนถึงชีวิตที่เป็นธรรมดา 3. ลีลา ใช้แรงบันดาลใจจากผีเสื้อสร้างสรรค์รูปทรงเพื่อสะท้อนถึงความไม่จีรังของชีวิตดังความงามที่ต้องดับสูญสิ้น 4. พันธะ มีโครงสร้างแบบเรขาคณิตให้วัสดุแสดงคามหมายผ่านงานศิลปะเพื่อตระหนักถึงสัจธรรมของชีวิต 5. คู่เคียง โครงสร้างเป็นทรงกระบอกคู่ สร้างสรรค์รูปทรงผ่านกระดูกสัตว์เพื่อสะท้อนแนวคิดแห่งชีวิต 6. มายา ทุกด้านให้มุมมองที่แตกต่างให้ลักษณะของรูปทรงที่หลากหลายสะท้อนความรู้สึถึงชีวิตที่มีหลายแง่มุม การวิจัยนี้เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อแสวงหาการสร้างรูปทรงจากกระดูกสัตว์ซึ่งเปรียบเสมือนแก่นค้ำยันของร่างกาย สะท้อนถึงสัจธรรมต่อการมีชีวิตโดยไม่ประมาท

คำสำคัญ: วัสดุธรรมชาติ กระดูกสัตว์ สัจธรรมแห่งรูปทรงสมมุติ

ABSTRACT

The objectives of this research 1. To learn and create systematically artwork. 2 To use natural material that left from consumption with usefulness and value added in that material by artwork. 3. To create artwork from animals' bones. There are methods to learn from concerned document and artwork to have an inspiration until the process of select animal bones from consumption of researcher. Animal Bones are the main material to create new shape by use abstract or semi-abstract shape in order to avoid concealing value of material usage. Research result create artwork from animal bones reflect uncertain life; born, old and dead are truth which appear 6 pieces of artwork. The 1st-3rd pieces are semi-abstract and the 4th-6th pieces are abstract as following; 1. Sa-ra (Substance): Natural shape are decorated to create new shape to reflect uncertainty of flower. 2. Tak-ka (Logic): Apply stone appearance to create normal and simple shape to reflect common life. 3. Lee-la (Style): Have an inspiration from butterfly to create shape that reflect uncertain life, especially beauty also perish. 4. Pan-ta (Commitment): Have structure as geometry which show meaning by material through artwork in order to realize the truth of life. 5. Koo-Keang (Partner): Have structure as couple

of cylinders by animal bones to reflect concept of life. 6. Ma-Ya (Illusion): Every part gives different idea and shape which reflect many feeling with many points of view in life. This research is created systematically artwork to seek how to build shape from animal's bones likes structure of body which reflect the truth of life need to act with caution.

Keywords: Natural Material, Animal's bones, Truth of Hypothetical Shapes

บทนำ

ชีวิตของมนุษย์ดำรงอยู่ได้ด้วยการอาศัยปัจจัยสี่ประการคือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค อาหารคือสิ่งสำคัญตั้งแต่เกิด นานมาจากแม่คืออาหารมื้อแรกของทุก ๆ คน เมื่อเติบโตขึ้นจึงได้ลิ้มรสอาหารที่ปรุงแต่ง มีรสชาติแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมการบริโภคของแต่ละแหล่งที่อยู่อาศัย อาหารโดยมากจะมีเนื้อสัตว์เป็นส่วนประกอบ เพราะมนุษย์ต้องการโปรตีนในการทำให้ร่างกายเจริญเติบโต การเติบโตโดยอาศัยชีวิตของสัตว์อื่นจึงเป็นสิ่งที่ชวนให้ลึกลับ เพราะสัตว์บางประเภทถูกเลี้ยงเพื่อกลายเป็นอาหาร สัตว์เหล่านั้นเกิดและเติบโตจนปลายทางของชีวิตคือการเป็นอาหารของมนุษย์ในที่สุด

กระดูกจึงเป็นสิ่งที่เหลืออยู่ เป็นเครื่องเตือนใจของการมีชีวิต กระดูกไม่สามารถเป็นอาหารได้ แม้ว่าจะมีความพยายามนำกระดูกมาเป็นส่วนประกอบในอาหารของชุมชนในบางประเทศ เช่น อาหารที่เรียกว่า “ปึกปึก” ที่นำเศษอาหารที่ถูกทิ้งแล้วมาล้างชำระความเน่าบูดออก ผสมเครื่องเทศเพื่อดับกลิ่นและปรุงรสให้เสมือนอาหารใหม่ มีเนื้อติดกระดูกปะปนอยู่ด้วย แต่ในท้ายที่สุดกระดูกเหล่านั้นก็จะถูกทิ้งเป็นซากของชีวิตอย่างแท้จริง การนำกระดูกมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะนั้นเป็นความท้าทายของผู้วิจัยที่จะเลือกสรรกระดูกที่มีรูปทรงต่าง ๆ มาประกอบร่างเป็นงานศิลปะ ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้เปลี่ยนแปลงสีสันทนของกระดูกทั้งหมด เพียงตัดแต่งรูปทรงด้วยเลื่อยแล้วปะติดปะต่อกันเพื่อให้เกิดความงาม

ความงามกับเศษซากของกระดูกจึงเป็นไปเพื่อความระลึกถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิตที่ตายไป คุณค่าที่ได้ให้ชีวิตเป็นอาหารแก่มนุษย์ เตือนใจให้มนุษย์บริโภคด้วยความไม่ประมาท บริโภคเพื่อยังชีพเท่านั้น ไม่ใช่เป็นไปเพื่อความเมามัน สมดังที่พุทธศาสนามีบทปัจเจกชนสวดก่อนการบริโภค เพราะกระดูกเหล่านั้นคือหลักฐานเดียวว่าครั้งหนึ่งเคยมีชีวิต เพื่อยังชีวิตของมนุษย์ไปจนกว่ามนุษย์จะดับสิ้นเหลือเพียงกระดูกเช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเรียนรู้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากกระดูกสัตว์
2. เพื่อใช้วัสดุธรรมชาติที่เหลือจากการบริโภคให้เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าของวัสดุด้วยงานศิลปะ
3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากกระดูกสัตว์

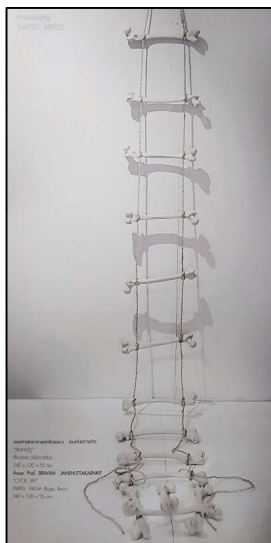
บทวนเอกสารและงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์ศิลปะจากกระดูกสัตว์ : กรณีสร้างสรรค์ผลงานเรื่องสังกรรมแห่งรูปทรงสมมุติ ผู้วิจัยได้บทวนเอกสารและงานศิลปะที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความยากจน เศษอาหาร ซากกระดูก เกี่ยวข้องกันเป็นวิถีชีวิตที่วนเวียนกับอาหารที่เรียกว่า “ปึกปึก” มีที่มาจากซากอาหารเศษเนื้อติดกระดูกที่เหลือจากการรับประทานของผู้อื่น ถูกเก็บขึ้นจากกองขยะ นำมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำอยู่หลายครั้งจึงนำไปปรุงรสชาติด้วยซอสมะเขือเทศเพื่อกลบรสกลบกลิ่นเน่า ขยายกันในราคาถูกในกลุ่มคนยากจนที่ไม่สามารถหาซื้ออาหารที่ดีไปกว่านี้ได้ เป็นการบริโภคเพื่อให้ยังคงมีชีวิตมากกว่าการลิ้มรสชาติแปลกใหม่ ความยากจน เศษอาหาร ซากกระดูกจึงเป็นสิ่งที่ใช้พิจารณาความเป็นจริงของชีวิตที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมหนึ่งเช่นกัน BBC News ไทย. (11 กรกฎาคม 2561). “ปึกปึก” อาหารจากกองขยะในฟิลิปปินส์. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <http://www.youtube.com/watch?v=ATBWJVETcTE>

การพิจารณาอาหาร ในศาสนาพุทธมีบทปัจเจกชนซึ่งกล่าวถึงความจำเป็นในการรับประทาน การพิจารณาให้เห็นถึงแก่นแท้ในวัตถุดิบ รับประทานเพียงเพื่อความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต บทความวิจัยเรื่อง การใช้ปัจเจกชนวิธี ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนของ ทนงค์ ลำประไพ และนริรัตน์ พลบจิตต์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวความตอนหนึ่งไว้ว่า “การพิจารณาการบริโภคอาหาร การบริโภคอาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนเรื่องการบริโภคอาหาร ต้องอาศัยหลักพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการบริโภคอาหาร” ทนงค์

ลำประไพ, และนารีรัตน์ พลบจิตต์. (6 พฤศจิกายน 2556). การใช้ปัจเจกชนวิธีในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2564, จาก <http://www.mcu.ac.th/article/detail/14396> ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญต่อการพิจารณาอาหารเพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการรับประทาน แต่ด้วยการรับประทานอาหารที่ถูกปรุงแต่งและความเคยชินอาจทำให้มองเห็นรูปทรงอาหารที่ปราศจากชีวิตเป็นเรื่องสามัญและบริโภคน้อยกว่าปกติวิสัยตามธรรมชาติของความหิวที่มนุษย์มีกันทุกคน ศิลปะจึงเข้ามามีอิทธิพลให้เกิดการถกเถียง และช่วยให้บทปัจเจกชนที่ท้องสวดนั้น เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเช่นงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาความตาย อาหารที่ถูกตัดแต่งพันธุกรรม รูปทรงนามธรรมที่สะท้อนความหมายของชีวิต เป็นต้น อาทิเช่น ผลงานของ ศรัทธา เจนหัตถการกิจ (ภาพที่ 1) ผลงานสื่อสร้างสรรค์ ศิลปินใช้รูปทรงของกระดูกในการสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นบันไดเชือก กระดูกแต่ละชิ้นถูกผูกร้อยเรียงให้เป็นขั้นบันไดและนำไปแขวนติดตั้งไว้กับผนัง ทำให้รู้สึกถึงความไม่มั่นคงเมื่อต้องก้าวขึ้นไปในจุดที่สูงขึ้นทุกอย่างก้าวของชีวิตล้วนเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ศิลปินใช้แรงบันดาลใจจากพุทธศาสนาเรื่องสังสารวัฏที่กล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิดของชีวิตมาใช้เป็นแนวคิดในการทำงานศิลปะ

ภาพ 1 สังสารวัฏ กลวิธีสื่อประสม เชือก, เรซิน 240x120x55 ซม. ศรัทธา เจนหัตถการกิจ
ที่มา: หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550 หน้า 34

ศรัทธา เจนหัตถการกิจ นำวัสดุทดแทนกระดูกจริงมาใช้เพื่อความหมาย ผู้วิจัยเห็นว่าถ้านำกระดูกจริง (กระดูกสัตว์) นำจะทำให้ ผลงานสื่อสารความคิด และเกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์มากขึ้น กลับกันกับผลงานจากกระดูกสัตว์ในงานศิลปะไทย ปรากฏผลงานที่สร้างขึ้นจากกระดูกสัตว์ไว้หลากหลาย ดังงานประดับมุกที่สร้างสรรค์ขึ้นจากเปลือกหอยที่สลายรูปทรงของเปลือกหอยเดิมย่อยจนเป็นวัสดุชิ้นเล็ก ๆ และจึงนำมาประกอบขึ้นเป็นลวดลายอันงดงาม เปลือกหอย (ภาพ 2) อาจนำไปทำเป็นเครื่องประดับเช่น ต่างหู กำไล หรืองานศิลปะที่สร้างจากงาช้างแกะสลักเป็นรูปทรงของพระพุทธรูปเจ้าห้าพระองค์ (ภาพ 3) ที่เรียงโค้งรับจังหวะไปกับรูปทรงของงานช้างจนถึงปลายางซึ่งแกะสลักเป็นรูปทรงพญานาค

ภาพ 2 ศิลปะจากเปลือกหอย งานประดับมุกลายมังกรต้นเมฆ วัดราชโอรสา
และกำไล พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ ลพบุรี
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

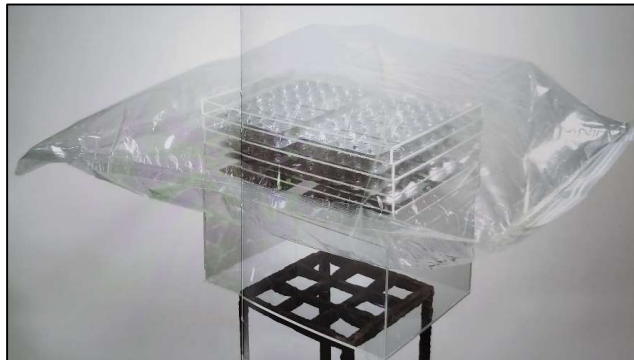

ภาพ 3 ศิลปะจากงาและเขาสัตว์ งาช้างพระพุทธรเจ้าห้าพระองค์
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

อย่างไรก็ตาม รูปทรงที่สร้างสรรค์ขึ้นมาล้วนสื่อความหมายที่ความไม่จีรังของชีวิต เช่นที่พิษณุ ศุภนิมิตร ศิลปินใช้แรงบันดาลใจจากโรคภัยที่เกิดขึ้นกับร่างกายในการสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยวัสดุที่เก็บสะสมไว้ ผลงานชื่อ หมอน : ลมหายใจแห่งรัก และยา (ภาพ 4) เป็นงานที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยวัสดุและก่อรูปทรงขึ้นตามแนวความคิด วัสดุเหล่านี้คือเปลือกหอยยา ซองยา ที่ศิลปินต้องรับประทานเพื่อรักษาโรค ผลงานของศิลปินผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการพิจารณาการรับประทานของตนอย่างหนึ่ง ทำให้มีสมาธิและเกิดสติปัญญา รู้แจ้งในชีวิตและช่วงเวลาของตน และเน้นย้ำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการเลือกใช้วัสดุที่มีความจริงใจทำให้ผลงานเกิดคุณค่า สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกจนถึงแนวความคิดได้อย่างชัดเจน

พิษณุ ศุภนิมิตรเลือกวัสดุจากการความคาดหวังในการรักษาโรค เป็นสิ่งที่เป็นเครื่องหมายของการรักษาชีวิตให้อยู่รอด วัสดุที่ควรจะเป็นของเหลือทิ้งกลับมีคุณค่านำมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ โรคที่มาจากการใช้ชีวิต มีอาหารที่ถูกตัดแต่งแล้ว ก่อให้เกิดโทษก็ได้รับความสนใจ เช่นผลงานของวีรพงษ์ ศรีตระกูลกิจการ ผลงานชื่อการบุกรุก (ภาพ 5) เทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ ได้แสดงแนวความคิดในผลงานไว้ว่า “ปัจจุบัน มนุษย์ได้เข้ารุกรานไปถึงโครงสร้างแห่งธรรมชาติด้วยการตัดต่อพันธุกรรม เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ไม่เว้นแม้แต่ในอาหารที่บริโภค ซึ่งภัยที่แฝงเร้นโดยที่ผู้บริโภคไม่อาจรู้ได้ว่าสิ่งที่แฝงอยู่ภายในโครงสร้างทางพันธุกรรมของพืชผักเหล่านั้นคืออะไร มันอาจเป็นสิ่งที่เราคาดไม่ถึงก็ได้ ? แล้วมนุษย์ผู้บริโภคนั้นจะเป็นอย่างไรในอนาคต ?” (หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550 หน้า 51) จากผลงานและความดังกล่าวดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอาหารที่ถูกตัดต่อพันธุกรรมให้

ความรู้สึกว่าอันตราย เห็นถึงความไม่ปลอดภัยในการบริโภคอาหารเหล่านั้น ผลงานสะท้อนให้เห็นถึงสังคมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปของมนุษย์ อาหารที่มีผลผลิตไม่เพียงพอ มีความต้องการเพิ่มจำนวนผลผลิตในอุตสาหกรรมอาหาร ความคุ้มทุนต่อจำนวนผลผลิตที่คุ้มค่า แต่ขาดการคิดคำนึงถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

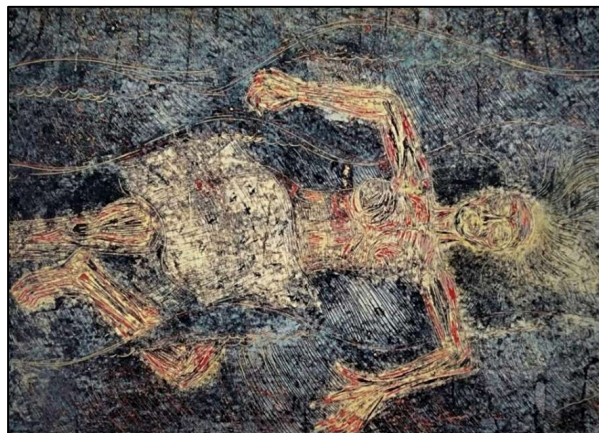

ภาพ 4 หมอน : ลมหายใจแห่งรักและยา หมอนพลาสติก กลวิธีสื่อประสม แท่นเหล็ก แผงยา 60x80x120 ซม. พิษณุ สุภณมิตร
ที่มา: พิษณุ สุภณมิตร, 2562 หน้า 50

ภาพ 5 การบุกรุก กลวิธีภาพพิมพ์แกะไม้ 240x640 ซม. วีรพงษ์ ศรีตระกูลกิจการ
ที่มา: หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550 หน้า 51

สันต์ สารากรบริรักษ์ นำเสนอความคิดในเรื่องความไม่จีรังของสังขาร ความตาย และชีวิตที่ต้องดกร่วงไปในผลงาน ภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อผลงานว่า สังขาร 2508 (ภาพ 6) ศิลปินได้รับแรงบันดาลใจจากร่างกายที่แสดงให้เห็นถึงความเน่าเปื่อย เป็นรูปทรงที่แสดงให้เห็นถึงความจริงของร่างกายเมื่อสิ้นอายุ เส้นที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงร่องรอยกล้ามเนื้ออันเน่าเปื่อย ศิลปินลดทอนรูปทรงให้เหลือเพียงสาระสำคัญที่ต้องการสื่อสาร เส้นยังแสดงให้เห็นร่องรอยอันรู้สึกเจ็บปวดด้วยลักษณะของเส้นที่เกาะเป็นร่องรอยถี่ ๆ ให้พื้นผิวขรุขระ มีทิศทางของเส้นที่หลากหลายให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว

ภาพ 6 สังหาร 2508 กลวิธีภาพพิมพ์แกะไม้ 71 x 102 ซม. สันต์ สารากรบริรักษ์
ที่มา: ภัทร สารากรบริรักษ์, 2545 ปกหลัง

ในขณะที่เดือนฉายผู้ชนะ ภูประเสริฐ ชื่อผลงาน ท่วงทำนองของธรรมชาติ หมายเลข 2 (ภาพ 7) แสดงถึงความเป็นไปได้จากการใช้ดินมาสร้างเป็นงานศิลปะ และควบคุมให้วัสดุอยู่ในรูปทรงไม่ยุ่งไปก่อนช่วงเวลาอันสมควรจากเทคนิคที่เลือกใช้คือ จิตรกรรมผสม ดิน กาว บนผ้าใบ เป็นการนำวัสดุธรรมชาติผสมเข้ากับวัสดุอื่นเพื่อให้คงรูปและเกิดการยึดติดที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นถึงวิธีผสมผสานและเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเลือกใช้วัสดุ และเป็นการใช้ประโยชน์จากวัสดุที่เกิดร่องรอยขึ้นตามธรรมชาติให้สอดคล้องกับแนวความคิดที่ศิลปินได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “...พื้นที่ว่างที่แตกต่าง ซึ่งเราไม่สามารถกำหนดทิศทางได้ ท่วงทำนองที่เกิดขึ้นในงาน จึงเป็นเสมือนท่วงทำนองของธรรมชาติ” (หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554)

ภาพ 7 ท่วงทำนองของธรรมชาติ หมายเลข 2 กลวิธีจิตรกรรมผสม ดิน กาว บนผ้าใบ 250x350 ซม.
เดือนฉายผู้ชนะ ภูประเสริฐ
ที่มา: หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554

เอกสารและงานสร้างสรรค์ที่กล่าวถึงคุณค่าของชีวิต ความตาย และเศษซากกระดูกจากรูปทรงที่แท้จริงสู่รูปทรงนามธรรมนำไปสู่การคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานการสร้างสรรคศิลปะจากกระดูกสัตว์ : กรณีสร้างสรรค์ผลงานเรื่องสังขารแห่งรูปทรงสมมุติ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ศึกษารูปแบบ วิธีการ แนวความคิดจากผลงานศิลปะทั้งร่วมสมัยและแบบโบราณ รวมถึงผลงานศิลปะส่วนตน ที่ผ่านการสร้างสรรค์ในช่วงก่อนทำวิจัย ตลอดจนทดลองวิธีสร้างสรรค์เทคนิควิธีการ สร้างภาพร่าง และวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา ดังนี้

1. การเก็บข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการสร้างสรรค์
3. กระบวนการสร้างสรรค์
4. กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์
5. การนำเสนอผลงาน
6. การวิเคราะห์ผลงาน

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำผลงานสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าที่เคยนำกระดูกสัตว์มาเป็นส่วนประกอบมาใช้เป็นข้อมูล ดังนี้ ผลงานชื่อว่า พระพุทธรูป หมายเลข 1 (ภาพ 8) เป็นผลงานชิ้นแรกๆที่ผู้วิจัยเริ่มนำกระดูกสัตว์มาใช้ในการสร้างสรรค์ โดยเริ่มจากใช้แรงบันดาลใจ แนวความคิด คำสอน และรูปทรงสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาในการสร้างสรรค์ ความจริงของชีวิตเป็นที่ตั้ง เกิด แก่ เจ็บ ตาย และนำมาสร้างสรรค์ลงบนรอยเท้า ซึ่งเปรียบเหมือนคำสอนของศาสนาได้มาถึงยังจิตใจ

ภาพ 8 พระพุทธรูป หมายเลข 1
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

เมื่อนำผลงานดังกล่าวมาวิเคราะห์จึงพบว่าผลงานสร้างสรรค์มีรูปทรงซึ่งมีที่มาที่ไปจากสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ทำให้รูปทรงที่สร้างสรรค์ขึ้นบดบังความน่าสนใจของวัสดุ (กระดูกสัตว์) ต่อมาผู้วิจัยได้สร้างสรรค์งานศิลปะที่มีรูปทรงจากธรรมชาติ โดยลดทอนรายละเอียดให้เหลือสาระโครงสร้างอันสำคัญ รูปดอกบัวที่ดูโรยราในผลงานชื่อว่า สังขาร และพิจารณาหมายเลข 1 และ 2 (ภาพ 9) วัสดุที่ใช้อย่างคงเป็นกระดูกสัตว์ที่นำมาเรียงร้อยเข้าหากันจนเกิดรูปทรงขึ้น และเติมแต่งพื้นที่ว่างด้วยการทำพื้นผิวให้เกิดร่องรอย แต่รูปทรงอันมีที่มาที่ไปยังคงแสดงตัวเป็นเด่นเปี่ยมเจตจำนงที่ผู้วิจัยต้องการแสดงคุณค่าของวัสดุให้เห็น

ภาพ 9 สังขาร, พิจารณา หมายเลข 1 และ 2
ที่มา: สุชา ศิลปะชัยศรี

การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการสร้างสรรค์

เพื่อให้วัสดุเกิดความเป็นเด่นและผสมผสานกับแนวความคิดมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงเปลี่ยนรูปทรงที่นำมารองรับการสร้างสรรค์ในผลงานชื่อว่า พิจารณา หมายเลข 1 และ 2 สร้างสรรค์จากรูปทรงของตาลปัตรซึ่งถูกใช้โดยผู้ถ่ายทอดคำสอน กระดุกบางส่วนถูกย่อยรูปทรงแปรสภาพด้วยวิธีการเลื่อยให้บาง กระดุกที่มีสภาพเป็นท่อนเป็นข้อเปลี่ยนไปมีลักษณะเป็นแฉ่นกลม เป็นแผ่นบางทำให้วัสดุเกิดความน่าสนใจและง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อวัสดุธรรมชาติ สามารถทำงานได้สะดวกมีสภาพคงทนขึ้นเนื่องจากความมั่นคงจากวัสดุได้ถูกกำจัดในทุกซอกมุม การแปรเปลี่ยนรูปทรงวัสดุทำให้งานที่สร้างสรรค์เกิดความน่าสนใจ วัสดุที่เลือกใช้แสดงตัวเป็นเด่นมากขึ้นกว่าผลงานในชุดเดิม นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ใช้รูปทรงอื่นที่เกี่ยวข้องมาสร้างสรรค์ในผลงานชื่อว่า บ้าน หมายเลข 1 (ภาพ 10) เป็นรูปทรงของโกศที่ถูกประกอบขึ้นจากกระดุกแผ่นบาง ความพิเศษอยู่ที่โครงสร้างของชิ้นงานไม่มีแกนโครงสร้างที่ทำจากวัสดุอื่นเข้ามาเจือปนทำให้ชิ้นงานดูโปร่งสบาย ความเป็นเด่นของกระดุกสัตว์ดูชัดเจนและความคิดความหมายไม่ขัดกับรูปทรงที่เลือกมาสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ทดลองสร้างสรรค์ศิลปะจากรูปทรงอื่นเช่นผลงานชื่อว่า เพื่อนยาก (ภาพ 11) มีที่มาจากปิ่นโตสร้างจากกระดุกที่แล้เป็นแผ่นบางมีลักษณะเป็นแฉ่นกลมและทดลองนำวัสดุอื่น (เชือก) มาใช้เป็นส่วนประกอบเพื่อทดลองหาความเข้ากันได้ของวัสดุซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างวัสดุธรรมชาติกับวัสดุสังเคราะห์ให้ประกอบเข้าหากันได้โดยไม่ขัดแย้ง ในที่นี้ใช้วิธีเลือกจากโทนสีของวัสดุให้ใกล้เคียง ด้วยกระบวนการดังกล่าวอาจได้ใช้ประโยชน์สำหรับการสร้างสรรค์ในอนาคต

ภาพ 10 บ้าน, หมายเลข 1 และเพื่อนยาก
ที่มา: สุชา ศิลปะชัยศรี

ภาพ 11 เพื่อนยาก
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

กระบวนการสร้างสรรค์

การทดลองวิธีสร้างสรรค์ ทดลองเทคนิควิธีการใช้เครื่องมือกับการเปลี่ยนรูปทรงของวัสดุ ย่อยรูปทรงให้แปรสภาพเปลี่ยนเป็นลักษณะอื่น กระดุกสัตว์มีความแข็งแรงหากใช้ไม้ที่มีน้ำหนัก เช่น ปังตอ สับวัสดุจะเกิดการแตกร้าว ผู้วิจัยจึงทดลองวิธีการด้วยการใช้เลื่อยในการผ่าวัสดุออกเป็นชิ้นบาง เพื่อหาความเป็นไปได้ในวิธีการสร้างสรรค์ เลื่อยที่นำมาทดลองประกอบไปด้วย เลื่อยลันดา เลื่อยปังกอ เลื่อยญี่ปุ่น เลื่อยเหล็ก เลื่อยฉลุ จากการทดสอบเลื่อยที่เหมาะสมคือเลื่อยเหล็ก (ภาพ 12) เพราะสามารถเลื่อยกระดุกสัตว์ให้มีชิ้นขนาดบางได้โดยกระดุกไม่แตกหัก ด้วยฟันเลื่อยที่มีความละเอียดมากกว่าเลื่อยชนิดอื่นในอัตราส่วน 24 ฟันต่อความยาว 1 นิ้ว ใบเลื่อยเหล็กมาตรฐานมีความยาว 12 นิ้ว ดังนั้นใบเลื่อย 1 ใบจะมีฟันเลื่อย 288 ฟันโดยประมาณ ถือว่ามีความละเอียดมากและคุณสมบัติที่สามารถเปลี่ยนใบเลื่อยได้เมื่อฟันเลื่อยหมดคม

ภาพ 12 เลื่อยที่ใช้ทดสอบ (ลูกศรสีแดงชี้คือเลื่อยเหล็ก)
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

กระดุกที่เหมาะสมจะมีลักษณะเป็นท่อนมีหัวกระดุกและส่วนที่เป็นข้อต่อ (ภาพ 13) เนื้อกระดุกส่วนดังกล่าวจะไม่แข็งแรงมากสามารถเลื่อยและทำให้เกิดรูปทรงใหม่ที่สวยงาม ส่วนกระดุกที่ควรใช้ทั้งชิ้นตามสภาพเดิมคือกระดุกไก่ (ภาพ 14) เพราะมีความเปราะบาง และกระดุกหมูในส่วนข้อต่อและสันหลังเพราะมีความแข็งแรงไม่เหมาะกับการย่อยรูปทรงให้เป็นแผ่นบาง

ภาพ 13 ชิ้นของกระดูกสัตว์ที่เลื่อยให้บางในที่นี้คือกระดูกหมู
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

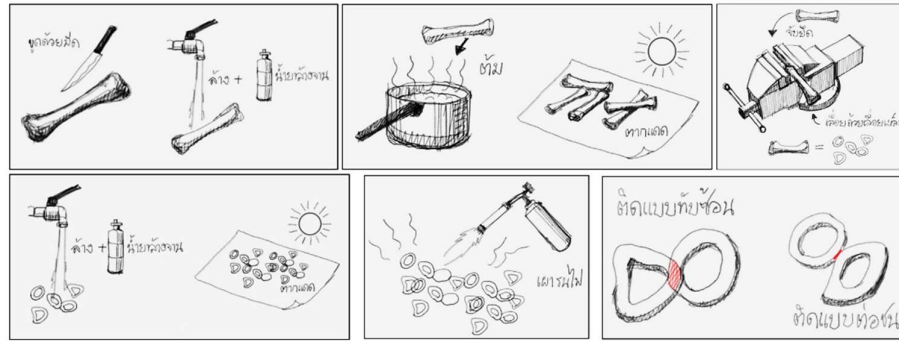
ภาพ 14 กระดูกไก่ กระดูกซี่โครง และกระดูกสันหลังหมู ไม่เหมาะสมกับการเลื่อยให้บาง
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

วิธีการสร้างสรรค์

- นำกระดูกสัตว์ที่เตรียมไว้มาทำความสะอาดกำจัดส่วนเกินออกด้วยการขูด ซึ่งในที่นี้ใช้มีด จากนั้นจึงนำไปล้างให้สะอาดด้วยน้ำยาล้างจาน และนำไปต้มในน้ำเดือดใช้ไฟอ่อนต้มทิ้งไว้สองชั่วโมง เพื่อกำจัดคราบมันและฆ่าเชื้อโรค จากนั้นนำไปตากแดดโดยตรงพื้นด้วยกระดาษ หนึ่งเปลี่ยนกระดาษแผ่นใหม่เมื่อเห็นคราบน้ำหรือคราบไขมันซึมในเนื้อกระดูก ทำเช่นนี้ประมาณหนึ่งสัปดาห์ ต้องระมัดระวังเรื่องความชื้น (ภาพ 15)

- นำกระดูกชิ้นที่ต้องการมาเลื่อยให้เป็นแผ่นบางด้วยเลื่อยเหล็ก โดยใช้ปากกาจับชิ้นงานเป็นเครื่องมือช่วยจับชิ้นกระดูกจะทำให้เลื่อยได้ง่าย พยายามเลื่อยชิ้นกระดูกให้มีความหนาประมาณ 1-2 มิลลิเมตร และนำกระดูกที่เลื่อยเป็นแผ่นบางไปล้างให้สะอาดด้วยน้ำยาล้างจาน ทำซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนน้ำที่ล้างเริ่มใสขึ้น จากนั้นนำไปตากแดดหนึ่งวัน กระดูกจะแห้งได้ง่ายเนื่องจากมีขนาดเล็ก บาง

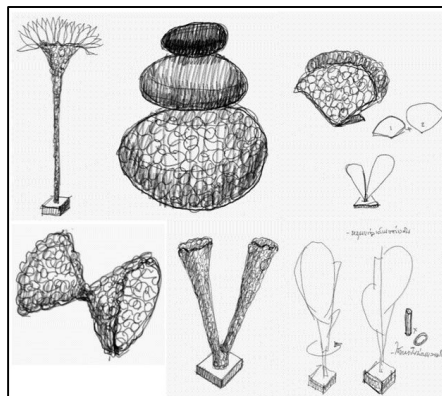
- นำกระดูกมาเผาด้วยไฟเพื่อกำจัดความชื้นเมื่อติดกาวจะทำให้งานแข็งแรง และเป็นการทำให้กระดูกมีสีส้มเข้มสวยงามขึ้น การติดชิ้นงานใช้กาวร้อนเพราะมีคุณลักษณะที่แห้งเร็ว เป็นกาวที่ไม่มีสี หากใช้กาวอีพ็อกซีจะแห้งช้าเมื่อทิ้งไว้นานวันกาวจะเปลี่ยนสีจากใสเป็นสีที่เข้มเหลือง ติดวัสดุเป็นรูปทรงตามต้องการโดยเน้นการติดแบบเหลื่อมทับซ้อนกัน จะทำให้โครงสร้างของงานแข็งแรงมากกว่าการติดแบบตอชนเนื่องจากการเหลื่อมทับกันของวัสดุจะทำให้มีพื้นที่สัมผัสกาวมาก และหากเป็นรูปทรงที่มีโครงสร้างแบบสามมิติชิ้นงานจะมีความแข็งแรงมากเนื่องจากชิ้นวัสดุจะช่วยกันค้ำยันรับแรงซึ่งกันและกัน

ภาพ 15 วิธีการสร้างสรรค์
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้กระดูกเป็นส่วนสำคัญ โดยมีกรอบแนวคิดในการนำเสนอซากที่ถูกมองข้าม เป็นซากของสิ่งมีชีวิตที่ถูกกิน นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะที่กระตุ้นเตือนจิตใจให้มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ตายไป แม้ว่าจะอยู่ในรูปทรงใดก็ตาม โดยร่างรูปทรงที่ต้องการไว้ก่อนการนำมาสร้างสรรค์ (ภาพ 16)

ภาพ 16 ภาพร่างที่เลือกใช้สำหรับการสร้างสรรค์
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

การนำเสนอผลงาน

ผลการวิจัยสร้างสรรค์ปรากฏผลงาน 6 ชิ้น ได้แก่

1.สารระ (ภาพ 17) 2.ตรรกะ (ภาพ 18) 3.ลีลา (ภาพ 19) 4.พันธะ (ภาพ 20) 5.คู่เคียง (ภาพ 21) และ 6. มายา (ภาพ 22) การสร้างสรรค์ใช้กระดูกสัตว์จริงซึ่งเหลือจากการบริโภคอาหาร เพราะวัสดุจำลองอาจไม่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ กระดูกควรหมั่นล้างหลายน้ำเพื่อลดความมันให้มากที่สุด การทำความสะอาดช่วงแรกต้ม ขูด ล้างกระดูก ตากให้แห้ง ครั้งที่ 2 ล้างกระดูกหลังจากนำมาย่อยเป็นรูปทรงเล็ก ๆ แผ่นบางด้วยเลื่อยจึงเผาด้วยไฟเพื่อมาเชื่อมและให้สีเข้มขึ้น ทุกขั้นตอนต้องตากให้แห้ง ในการสร้างสรรค์ชิ้นรูปจากฐานให้แข็งแรงโดยการต่อวัสดุทีละชิ้นด้วยกาวร้อน โดยกระดูกที่ยึดไขว้สลับกันจะทำให้รูปทรงแข็งแรงขึ้น

ภาพ 17 สาระ, กลวิธีกระตุกสัต์ว์ กลีบบัวกระดาศ, ขนาด 25x25x50 เซนติเมตร
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

ภาพ 18 ตรรกะ, กลวิธีกระตุกสัต์ว์ ก้อนหิน, ขนาด 10x10x15 เซนติเมตร
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

ภาพ 19 ลีลา, กลวิธีกระตุกสัตว์, ขนาด 20x25x21 เซนติเมตร
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

ภาพ 20 พันธะ, กลวิธีกระตุกสัตว์, ขนาด 16x16x15 เซนติเมตร
ที่มา: สุชา ศิลปชัยศรี

ภาพ 21 คู่เคียง, กลวิธี กระดูกสัตว์, ขนาด 9x24x30 เซนติเมตร
ที่มา: สุธา ศิลปะชัยศรี

ภาพ 22 มายา, กลวิธีกระดูกสัตว์, 13x17x33 เซนติเมตร
ที่มา: สุธา ศิลปะชัยศรี

ในการสร้างสรรค์รูปทรงผู้วิจัยได้ใช้หลักการทางทัศนศิลป์เข้ามาเป็นองค์ประกอบในการทำงาน ในแต่ละชิ้นงานสามารถวิเคราะห์โดยอาศัยหลักขององค์ประกอบศิลปะเพื่อแสดงถึงทัศนธาตุ จุด เส้น สี น้ำหนัก รูปร่างรูปทรง พื้นผิว ที่ว่าง ดังตารางแสดงทัศนธาตุ

ตาราง 1 ตารางแสดงทัศนธาตุของการนำเสนอผลงาน

ทัศนธาตุของการนำเสนอผลงาน		
ชื่อผลงาน	ทัศนธาตุเส้น	ทัศนธาตุรูปร่างรูปทรง
1.สารระ (ภาพ 17)	เส้นแกนโครงสร้างเป็นเส้นตั้งมีทิศทางมุ่งสู่ด้านบนจนถึงส่วนกลีบที่ให้เส้นแกนโค้งมีทิศทางบานออกสู่ด้านบน	รูปทรงมีลักษณะแบบกึ่งนามธรรมลดทอนจากดอกไม้ ภาพรวมเป็นแนวตั้งผอมสูงและผายออกด้านบน
2.ตรรกะ (ภาพ 18)	ปรากฏเส้นแกนโครงสร้างเส้นแนวตั้งและแนวนอนทำให้รูปทรงแลดูสงบนิ่งไม่เคลื่อนไหว	มีโครงสร้างเป็นรูปทรงวงรีรูปไข่ วางซ้อนกันในแนวนอนสามชั้นทำให้รู้สึกนิ่งสุขุม บนและกลางคือก้อนหิน ด้านล่างสุดคือกระดูกสัตว์ที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นรูปทรงวงรีที่รับน้ำหนักของหินได้
3.ลีลา (ภาพ 19)	เส้นแกนโครงสร้างให้ลักษณะเฉียงออกจากบริเวณกึ่งกลางให้ทิศทางพุ่งขึ้น เส้นรอบนอกด้านบนรูปทรงมีลักษณะโค้ง	ลดทอนจากรูปทรงของผีเสื้อให้แปรเปลี่ยนเป็นรูปทรงแบบกึ่งนามธรรม รูปทรงที่เฉียง ลักษณะผายออกแลดูเคลื่อนไหว
4.พันธะ (ภาพ 20)	ปรากฏเส้นโครงสร้างแกนนอนที่กึ่งกลางรูปทรงและในส่วนทรงกรวยทั้งซ้ายและขวาให้เส้นแกนโครงสร้างแบบรัศมีที่กระจายออกจากจุดกึ่งกลาง	เป็นรูปทรงแบบนามธรรมโครงสร้างเรขาคณิตได้แก่ทรงกระบอกในส่วนแกนกลางกลาง และทรงกรวยในส่วนปลายทั้งสองด้านที่มารับกับทรงกระบอกในจุดกึ่งกลาง โดยส่วนปลายทั้งสองด้านจะมีเส้นรอบรูปทรงที่แลดูเป็นอิสระ
5.คู่เคียง (ภาพ 21)	เส้นแกนโครงสร้างเป็นเส้นเฉียงคู่แยกออกจากจุดกึ่งกลางเริ่มบริเวณส่วนฐาน เส้นที่แยกออกและตั้งเฉียงขึ้นจะทำให้เกิดลักษณะของทิศทางที่พุ่งขึ้นไปตามแนวของรูปทรง	เป็นรูปทรงนามธรรมมีลักษณะโครงสร้างแบบทรงกระบอกหนึ่งคู่ที่แยกเฉียงออกจากกัน โดยส่วนล่างเฉียงขึ้นสู่ด้านบน
6. มายา (ภาพ 22)	เส้นแกนภายในรูปทรงเป็นเส้นแกนตั้งและมีลักษณะโค้ง โดยเริ่มจากส่วนฐานให้ทิศทางของเส้นมุ่งสู่ด้านบน	เป็นรูปทรงนามธรรมให้มุมมองที่หลากหลายแปรเปลี่ยนไปตามทิศทางของแต่ละมุมและเป็นรูปทรงอิสระในทุกด้าน ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวเป็นธรรมชาติ สนุกและมีชีวิตชีวา

ทัศนธาตุสี และทัศนธาตุน้ำหนัก

ทัศนธาตุสี สีที่ปรากฏในผลงานทุกชิ้นมาจากวัสดุกระดูกสัตว์ซึ่งให้สีวรรณะเหลือง โดยเป็นสีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติให้สีวรรณะอุ่น และในบางชิ้นอาจปรากฏสีจากวัสดุอื่นเช่นชิ้นที่ 1 ปรากฏสีขาวจากกลีบบัวกระดาด หรือฐานตั้งงานปรากฏทั้งสีน้ำตาลและสีขาว ทัศนธาตุน้ำหนัก น้ำหนักที่ปรากฏในรูปทรงเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของกระดูกสัตว์ที่มีผิวทั้งเข้มอ่อนแต่โดยรวมให้ค่าน้ำหนักสว่างถึงกลาง และกระดูกสัตว์บางชิ้นที่ถูกเผาด้วยไฟจะให้น้ำหนักเข้ม น้ำหนักอีกแบบหนึ่งคือน้ำหนักที่เกิดจากแสงเงาของรูปทรงซึ่งมีสามมิติอันเป็นส่วนช่วยเสริมให้ค่าน้ำหนักของชิ้นงานครบทั้งสามระดับ

ทัศนธาตุพื้นผิว และทัศนธาตุที่ว่าง

ทัศนธาตุพื้นผิว ในผลงานทุกชิ้นพื้นผิวเกิดจากกระดูกสัตว์เป็นหลัก โดยเกิดขึ้นมาจากร่องรอยตามธรรมชาติของวัสดุทั้งผิวที่ขรุขระหยาบเป็นรูปพรุน รวมถึงพื้นผิวขรุขระที่เกิดจากการติดทับซ้อนชิ้นวัสดุขึ้นเป็นรูปทรงอันเกิดจากผู้วิจัย พื้นผิวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจริงในห้วงเวลาของกระดูกสัตว์ และบ่งบอกถึงชีวิตอันเป็นสัจธรรม ทัศนธาตุที่ว่าง ปรากฏพื้นที่ว่างรอบนอกรูปทรงที่ช่วยขับให้รูปทรงเด่นชัดและที่ว่างภายในอันเกิดจากกระดูกสัตว์ที่ถูกเลื่อยเป็นแฉกกลมมีความบางและมีรูตรงกลางเมื่อนำมาประกอบเป็นชิ้นงานจึงเกิดโครงสร้างที่มีความโปร่งไม่ทึบตันช่วยให้ผลงานแลดูสบายตาขึ้น

การวิเคราะห์ผลงาน

การวิเคราะห์ผลงานดังวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ ดังนี้

1. การศึกษาเรียนรู้การสร้างสรรคผลงานศิลปะจากกระดูกสัตว์

กระดูกสัตว์ที่นำมาใช้เป็นวัตถุทางศิลปะ ผู้วิจัยเลือกกระดูกที่มีความหนาและมีลักษณะที่สามารถนำมาจัดองค์ประกอบให้เกิดความงามได้ กระดูกไม่ผ่านกระบวนการดัดแปลงสีสันทันเพื่อนำเสนอความจริงและสภาพที่เป็นจริงของสาระที่ต้องการสื่อถึงกระดูกสัตว์ที่เป็นอาหารของมนุษย์ โดยเลือกใช้ให้เป็นแผ่นบาง ความแตกต่างของชิ้นส่วนกระดูก ทำให้ผลงานสร้างสรรค์มีความแตกต่างกันไปตามสภาพของกระดูก จึงต้องมีกระบวนการคิดสรร ชิ้นส่วน ขนาด และนำมาทำความสะอาดจนสามารถใช้งานได้จริง การเรียนรู้การสร้างสรรคผลงานศิลปะจากกระดูกสัตว์จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะสะท้อนหลักของการนำวัสดุที่มีความหมายมาใช้สร้างความหมายที่แฝงสัญลักษณ์ทางศิลปะเป็นสำคัญ

2. การใช้วัสดุธรรมชาติที่เหลือจากการบริโภคให้เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าของวัสดุด้วยงานศิลปะ

กระดูกเป็นวัสดุธรรมชาติที่เหลือจากการบริโภคที่ถูกมองข้ามในการนำมาใช้เป็นวัตถุทางศิลปะ ซึ่งในการบริโภคแต่ละครั้งจะมีกระดูกที่ถูกทิ้งเป็นจำนวนมาก คุณค่าของกระดูกอาจจะไม่ใช่คุณค่าทางเศรษฐกิจ แต่มีคุณค่าทางจิตใจ ที่ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุทางศิลปะ สอดคล้องกับแนวคิด Zero Waste ที่มีเป้าหมายในการลดขยะ หรือเหลือขยะให้น้อยที่สุด

3. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากกระดูกสัตว์ด้วยรูปทรงที่มีความหลากหลาย

รูปทรงนามธรรมสะท้อนอารมณ์โดยใช้กระดูกเป็นเครื่องสื่อสารสาระของผลงานแต่ละชิ้น ที่ต้องการเน้นให้เห็นคุณค่าของวัสดุเป็นหลัก เพราะวัสดุเช่นกระดูกสามารถบอกเล่าเรื่องราวแนวความคิดทั้งสะท้อนความรู้สึกได้เช่น สะท้อนให้เห็นถึงกาลเวลาหรือแนวคิดในการใช้ชีวิตที่เป็นสังขารมีเกิดมีดับ อย่างไรก็ตามความงามในรูปทรงยังเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต่อการสร้างสรรค์ศิลปะ ส่วนการเลือกใช้กระดูกสัตว์ควรเลือกชิ้นที่แห้งสะอาดไม่มีคราบมัน และเลือกให้เหมาะสมกับรูปทรงที่จะสร้างสรรค์

กระดูกสัตว์สามารถเปลี่ยนรูปทรงได้จากเป็นท่อนเป็นข้อเปลี่ยนเป็นแว่นกลมด้วยวิธีการเลื่อยให้บางและอาจปรากฏรูปทรงอื่นได้ตามชิ้นของกระดูก การย่อยชิ้นกระดูกยังทำให้มีน้ำหนักที่ลดลงสามารถยึดติดประกอบชิ้นรูปทรงได้ง่าย ในการใช้เครื่องมือจัดการกับวัสดุต้องเลือกใช้ให้ถูกประเภทเพราะมีความสำคัญต่อการทำงานทั้งในด้านเวลาและงบประมาณ ทั้งส่งผลต่อคุณภาพของวัสดุที่ถูกกระทำด้วยเครื่องมือ

ผลทดลองพบว่าเลื่อยเหล็กเหมาะสมที่สุดสำหรับการเลื่อยกระดูก ส่วนภาพร่างเป็นแนวทางที่สำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงาน แต่ในกระบวนการสร้างสรรค์อาจต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของวัสดุที่ใช้ เพราะในงานวัสดุมีความแตกต่างกับงานจิตรกรรมเขียนสีที่ภาพร่างอาจมีส่วนที่เหมือนและใกล้เคียงกับผลงานจริง ดังนั้นในกระบวนการทำภาพร่างควรวางแผนในการสร้างสรรค์ชิ้นงานไปในคราวเดียวเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการสร้างสรรคศิลปะจากกระดูกสัตว์ : กรณีสร้างสรรคผลงานเรื่องสังขารแห่งรูปทรงสมมุติ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมโดยอาศัยกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาผลงานและหาผลลัพธ์ที่ดีสำหรับการสร้างสรรค์ซึ่งใช้เรื่องราวของการมีชีวิตการใช้คำสอนจากพุทธศาสนาเป็นแรงบันดาลใจเพื่อแสวงหาการสร้างสรรครูปทรงขึ้นจากวัสดุที่เหลือจากการบริโภค ในที่นี้ข้าพเจ้าเลือกใช้กระดูกสัตว์ซึ่งเปรียบเสมือนแกนค้ำยันของร่างกายเมื่อครั้งมีชีวิต จนเมื่อถึงช่วงเวลากระดูกเหล่านั้นแสดงให้เห็นถึง สังขารต่อการมีชีวิตโดยไม่ประมาท ผลการศึกษาวิจัยสร้างสรรคปรากฏผลงานจำนวน 6 ชิ้น ดังนี้

ตาราง 2 สรุปผลการศึกษางานสร้างสรรค์ 6 ชิ้น

สรุปผลการศึกษางานสร้างสรรค์	
1. สาระ	ผลงานชิ้นนี้สร้างสรรค์ขึ้นโดยมีลักษณะเป็นงานกึ่งนามธรรมที่ยังอาศัยรูปทรงจากธรรมชาติมาแต่งเติมให้เกิดรูปทรงที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสะท้อนความงามอันไม่แน่นอนของความงามของดอกไม้
2. ตรรกะ	ผลงานชิ้นนี้สร้างสรรค์รูปทรงโดยใช้ลักษณะของก้อนหินซึ่งเป็นรูปทรงจากธรรมชาติมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ รูปทรงมีลักษณะโครงสร้างเป็นวงรีวางเรียงทับซ้อนกันเป็นชั้น โดยก้อนหินที่หนักจะทับอยู่บนกระดูกอันเปราะบางเพื่อสะท้อนถึงความไม่แน่นอนของชีวิต
3. ลีลา	ผลงานชิ้นนี้มีรูปทรงแบบกึ่งนามธรรมซึ่งใช้แรงบันดาลใจจากโครงสร้างของผีเสื้อมาเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสรรค์รูปทรงด้วยวัสดุที่สะท้อนถึงความไม่จีรังของชีวิต ความงามที่ได้โดยในวันหนึ่งต้องดับสูญลง ดังกระดูกซึ่งเป็นแกนที่เคยใช้ค้ำยันร่างกาย
4. พันธะ	ลักษณะของผลงานมีรูปทรงเป็นนามธรรมอย่างชัดเจน เพื่อให้วัสดุอันเป็นกระดูกสัตว์แสดงความโดดเด่นออกมาได้อย่างเต็มกำลัง แสดงความคิดความหมายเพื่อให้ตระหนักถึงสัจธรรมของชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ โดยรูปทรงมีลักษณะเป็นทรงกรวยสามเหลี่ยมวางคู่กัน
5. คู่เคียง	กระดูกสัตว์ซึ่งใช้เป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ได้ถูกเรียงร้อยผสานเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นรูปทรงนามธรรมที่มีลักษณะโครงสร้างเป็นทรงกระบอก แลดูเป็นรูปทรงอิสระ วางรูปทรงคู่เคียงออกจากกันบนฐานไม้สีแดงเข้ม รูปทรงแบบนี้นามธรรมอาจไม่สะท้อนความหมายใดแต่จะช่วยขับเคลื่อนอารมณ์ให้วัสดุสะท้อนแนวคิดด้านสัจธรรม
6. มายา	ผลงานชิ้นนี้มีลักษณะเป็นรูปทรงนามธรรมโดยสมบูรณ์ มีความพิเศษอันแตกต่างจากผลงานชิ้นอื่นคือทุกด้านให้มุมมองที่ต่างกันไป จนให้ลักษณะของรูปทรงอันหลากหลาย บางมุมมองรูปทรงก่อตัวเป็นมวลในด้านบน บางมุมมองรูปทรงก่อมวลในด้านล่าง โดยในทุกมุมมองล้วนเป็นรูปทรงอิสระ สะท้อนความรู้สึกถึงชีวิตที่มีหลากหลายแง่มุม และในทุกมุมเป็นสิ่งสมมุติอันเกิดขึ้นบนสังขารของชีวิตที่ไม่แน่นอนเป็นสัจธรรมตามธรรมชาติ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระดูกสัตว์ที่นำมาใช้เป็นวัตถุทางศิลปะ นำมาใช้สร้างสรรค์ในรูปทรงต่าง ๆ ผู้วิจัยเลือกกระดูกที่มีความหนาและมีลักษณะที่คล้ายรูปทรงเดิมด้วยการเลือน ขัดเกลา ดัดแปลงสภาพเพื่อที่สามารถนำมาจัดองค์ประกอบให้เกิดความงามได้
2. คุณค่าของกระดูกมีคุณค่าทางจิตใจ สะท้อนอารมณ์ เพราะสัตว์ที่ถูกฆ่าเหล่านั้นต่างถูกเลี้ยงมาเพื่อเป็นอาหาร การนำกระดูกมาใช้เพื่อเป็นอนุสรณ์จึงเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ด้วยกันเองว่า การชีวิตที่คุ้มค่านั้นได้กลืนกินชีวิตอันลงไปด้วย เศษซากสัตว์จึงมีประโยชน์ ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุทางศิลปะ สอดคล้องกับแนวคิด Zero Waste ที่มีเป้าหมายในการลดขยะ หรือเหลือขยะให้น้อยที่สุด
3. งานศิลปะนามธรรมอาจสื่อสารได้ด้วยอารมณ์ความรู้สึกเป็นผลดีต่อรูปทรงที่ต้องการเน้นให้เห็นคุณค่าของวัสดุเป็นหลัก ด้วยผลงานทั้ง 6 ชิ้นเกิดเป็นสัจธรรมแห่งรูปทรงสมมุติที่จำแนกได้เป็น ความหวังและความปรารถนา ซึ่งเป็นสัจธรรมที่มนุษย์ทุกคนยังต้องเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ความคิด ความรู้สึกผ่านวัสดุที่มีความหมายลึกซึ้งอย่างกระดูกสัตว์ยังสะท้อนสัจธรรมเกี่ยวกับการเกิดและการดับได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

การเปลี่ยนแปลงสภาพของกระดุกสัตว์ให้มีขนาดเล็กลงและมีลักษณะของรูปทรงที่น่าสนใจเป็นการเผยให้เห็นความเป็นจริง เห็นความงามของชีวิตผ่านชั้นกระดุก เมื่อการสร้างสรรค์รูปทรงต้องใช้วัสดุผสมผสานกับความรู้สึนึกคิดภาพร่างของจินตนาการ อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของกระดุกสัตว์แต่ยังคงลักษณะของรูปทรงหลักตามที่กำหนด อย่างไรก็ตามในการสร้างสรรค์งานศิลปะจินตนาการย่อมมีความสำคัญ การรู้จักทดลอง เปลี่ยนแปลงสภาพ เปลี่ยนแปลงขนาด หรือเปลี่ยนชนิดของวัสดุ โดยให้จินตนาการเป็นเครื่องนำทางเพื่อให้ตอบสนองต่อความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ก็มีใช้เรื่องผิดแปลกแต่อย่างใด

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะจากกระดุกสัตว์: กรณีสร้างสรรค์ผลงานเรื่องสัตว์ธรรมแห่งรูปทรงสมมติ ประจำปีงบประมาณ 2565 และขอขอบคุณ สาขาวิชาหัตถศิลป์ วิทยาลัยเพาะช่าง ที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ทนงค์ ลำประไพ และนารีรัตน์ พลจิตต์. (2556). การใช้ปัจจัยเชิงจิตวิทยาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ของประชาชน. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2564, จาก <http://www.mcu.ac.th/article/detail/14396>

พิษณุ ศุภนิมิตร. (2562). มะเร็ง มาเล็ง. กรุงเทพฯ: บริษัท ปตท. จำกัด.

ภมร สารากรบริรักษ์. (2545). ชีวิตและงาน สันต์ สารากรบริรักษ์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 53. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2554). การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 57. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

BBC News ไทย. (11 กรกฎาคม 2561). "ปึกปึก" อาหารจากกองขยะในฟิลิปปินส์. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <http://www.youtube.com/watch?v=ATBWJVETcTE>